

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ

Бедюк Н.А.

студентка,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ГАРАНТІЇ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

На сьогоднішній день, одним із ефективних способів використання особою наданих їй прав і свобод є створення необхідних соціальних, економічних, політичних та культурних умов, що доповнюються спеціальними юридичними засобами, якими виступають відповідні юридичні гарантії.

Законодавча регламентація певного переліку правових гарантій особи є досить важливою, адже це свідчить про існування безпосереднього взаємозв'язку між нею та правовою державою.

Адвокат як окрема правова фігура також володіє відповідним переліком професійних прав та обов'язків. Однак, представник даної юридичної професії не завжди має можливість повноцінно використовувати наданні йому законом повноваження, що пов'язано з існуванням достатньо значної кількості об'єктивних та суб'єктивних факторів. Разом з тим, з метою подолання відповідних чинників, які негативно впливають на здійснення адвокатом своїх професійних функцій, державою закріплюється спеціальний перелік адвокатських гарантій.

Питання щодо поняття, загальних особливостей та видів гарантій адвокатської діяльності були предметом дослідження таких науковців, як Варфоломеєва Т.В., Гловацький І.Ю., Зейкан Я.П., Логінова С.М., Савицька С.Л., Святоцький О.Д., Удалова Л.Д., Хотенець П.В., Яновська О.Г., кожен з яких займався певним окремими аспектом даної проблематики. Але, потрібно наголосити на тому, що на сьогоднішній день, питання саме щодо гарантій адвокатської діяльності та проблем їхньої реалізації в нашій державі не є достатньо дослідженими і розкритими.

Якщо казати про визначення поняття «гарантії адвокатської діяльності», то варто наголосити, що Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі – Закон) від 05.07.2012 № 5076-VI воно не визначене, що в свою чергу, породжує існування відповідно наукової дискусії у підходах щодо його розуміння.

Так, зокрема, на думку Яновської О.Г. під правовими гарантіями діяльності сучасного адвоката потрібно розуміти правові засоби, які

закріплені в нормах права і мають предметом свого впливу права та обов'язки адвоката, забезпечують їх реалізацію, захист і відновлення в разі порушення [1, с. 35].

Сінюкова Т. В. правові гарантії адвокатської діяльності розглядає як цілісну систему юридико-соціальних заходів різної функціональної спрямованості, що має властивість властивість запровадження у практику соціальних відносин нормативних установлень законодавця щодо діяльності адвоката [2, с. 7].

На нашу думку, під правовими гарантіями адвокатської діяльності потрібно розуміти встановлені нормами закону засоби та умови, які спрямовані на забезпечення можливості здійснення та реалізації адвокатом його професійних повноважень з метою надання ефективною правовою допомогою своєму клієнту.

Якщо безпосередньо вести мову про перелік гарантій діяльності вітчизняного адвоката, то він закріплений на рівні ст. 23 Закону та в межах інших нормативно-правових актів, зокрема, в ст. 481 та ст. 483 Кримінального процесуального кодексу України та ст. ст. 397-400 Кримінального кодексу України.

Кожна з вказаних в ст. 23 Закону гарантій має відповідну специфіку, разом з тим, деякі з них характеризуються наявністю певних проблемних моментів, що в свою чергу, істотно впливає на практичні аспекти їхньої реалізації. Отже, вважаємо за доцільне більш детально ознайомитись з деякими з цих гарантій.

Пунктом 3 ч. 1 ст. 23 Закону визначено, що проведення стосовно адвоката оперативно-розшукових заходів чи слідчих дій, що можуть проводитись виключно з дозволу суду, здійснюється на підставі судового рішення, ухваленого за клопотанням Генерального прокурора України, його заступників, прокурора Автономної Республіки Крим, області, міста Києва та міста Севастополя[3].

Ведучи мову про дану гарантію, на нашу думку, особливу увагу слід звернути і на те, що ухваленому судом рішенню про проведення відповідних слідчих дій обов'язково передують наявність поданого з боку Генерального прокурора України, його заступників, прокурора Автономної Республіки Крим, області, міста Києва та міста Севастополя відповідного клопотання. Вважаємо, що в межах даної норми істотним недоліком є відсутність чіткого порядку, що визначав би в яких саме випадках подання відповідного клопотання здійснюється Генеральним прокурором України, а не наприклад, його заступниками або прокурорами нижчого рівня.

В даній ситуації, скоріш за все, Генеральний прокурор або його заступники здійснюють безпосередню подачу клопотання про проведення відповідної слідчої (розшукової) дії до суду лише в тому випадку, якщо, наприклад, рішенням обласного прокурора або прокурора міста Києва було безпідставно відмовлено в погодженні клопотання слідчого про звернення до слідчого суді щодо питання проведення дій, передбачених у главі 20 КПК України. Але, на сьогоднішній день, законодавством не врегульовано дане питання, а тому на практиці, можливе виникнення певних проблемних

моментів, що в першу чергу, матиме негативні наслідки для самого адвоката, стосовного якого планується проведення оперативно-розшукових заходів, або слідчих (розшукових) дій.

Щодо самого рішення суду про надання дозволу на проведення, наприклад, обшуку, то воно приймається у вигляді ухвали, в якій, відповідно до ч. 2 ст. 23 Закону обов'язково вказуються ті документи та речі, що планується знайти і вилучити в результаті проведення даної слідчої (розшукової) дії. На нашу думку, наявність такої вимоги беззаперечно є досить важливою для адвоката, адже вона дозволяє убезпечити останнього від свободи дій з боку слідчого щодо виявлення та вилучення не зазначених в ухвалі слідчого судді документів та речей.

Якщо казати про ч. 2 ст. 23 закону, то варто окремо зазначити про те, що нею передбачено здійснення завчасного повідомлення представника ради адвокатів регіону під час проведення обшуку чи огляду відповідного адвокатського приміщення, крім випадку, який зазначений в абз. 4 даного положення. Не є зрозумілим також і те, чому представник ради адвокатів регіону повинен бути присутній виключно під час проведення обшуку або огляду. Вважаємо, що дана особа повинна бути залучена до проведення всіх процесуальних дій щодо адвоката.

Також, вважаємо за доцільне доповнити ч. 2 ст. 23 Закону в частині переліку місць та володінь, адвоката, в яких здійснюється огляд та обшук положенням щодо транспортного засобу, який використовується адвокатом під час виконання ним своїх професійних повноважень. На нашу думку, поширення особливого порядку огляду та обшуку транспортного засобу адвоката також не буде зайвим.

Ще однією досить важливою адвокатською гарантією є положення п. 17 ч. 1 ст. 23 Закону, яким закріплено, що дисциплінарне провадження щодо адвоката здійснюється в особливому порядку. Хоча даний порядок є достатньо чітко регламентованим, разом з тим, в законодавстві про адвокатуру в цій частині існують певні суперечливі норми. Так, зокрема, мова йде про неузгодженість між ч. 3 ст. 33 Закону та ч. 2 ст. 63 Правил адвокатської етики від 17.11.2012.

Відповідно до ч. 3 ст. 33 Закону дисциплінарне провадження щодо адвоката здійснює Кваліфікаційна дисциплінарна комісія адвокатури (далі – КДКА) за тією адресою, де працює адвокат і, яке вказане в Єдиному реєстрі адвокатів України. В той же час, ч. 2 ст. 63 Правил адвокатської етики встановлено, що у разі звернення із скаргами щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності за порушення Правил адвокатської етики адвокатів, яких обрано до органів адвокатського самоврядування, чи якщо скаргниками стосовно порушення Правил виступають адвокати, яких обрано до органів адвокатського самоврядування, то з метою забезпечення неупередженості та об'єктивності розгляду зазначених скарг Вища кваліфікаційна дисциплінарна комісія адвокатури забезпечує перерозподіл та направлення таких заяв (скарг) для розгляду до КДКА іншого регіону, ніж регіон, в якому зазначений адвокат входить до органів адвокатського самоврядування[4]. І з цього моменту не є зрозумілим, КДКА якого саме

регіону повинна здійснювати дисциплінарне провадження щодо адвоката, який одночасно є членом адвокатського самоврядування.

На нашу думку, одним із варіантів вирішення даної проблеми є закріплення на рівні закону норми, якою окремо визначатиметься процедура притягнення до дисциплінарної відповідальності адвоката, який входить до адвокатського самоврядування, а саме – шляхом направлення скарги до іншого регіону, що дійсно, сприятиме забезпеченню об'єктивного, неупередженого та справедливого її розгляду.

В цілому аналізуючи гарантії професійної діяльності вітчизняного адвоката, слід констатувати, що вони мають ряд законодавчих недоліків та суперечностей, одним із способів подолання яких є внесення змін до відповідних положень законодавства про адвокатуру, що в подальшому сприятиме зменшенню випадків їхнього порушення з боку третіх осіб.

Список використаних джерел:

1. Яновська О.Г. Правові гарантії діяльності адвоката-захисника в кримінальному процесі України: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Олександра Григорівна Яновська; КУ ім. Т. Шевченка. – К., 1997. – 210 с.
2. Синюкова Т.В. Юридические гарантии реализации прав и обязанностей советских граждан: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук/Татьяна Витальевна Синюкова. – Свердловск, 1986. – 19 с.
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI // Відомості Верховної Ради України, 2013 р. – № 27. – С. 1438.
4. Правила адвокатської етики, затверджені Установчим З'їздом адвокатів України від 17.11.2012 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vkdk.org/pravil-advokatskoji-etiki/>.

Білик І.М.

студентка,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ЕКСПЕРТА ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ТЕРОРИСТИЧНИХ АКТІВ

Експертні дослідження є важливим елементом розслідування злочинів, невиключним є також розслідування терористичних актів. Оскільки, слідчий не володіє спеціальними знаннями, результати експертних досліджень дають можливість визначити зміст та послідовність дій злочинця, чи була співучасть у вчиненні злочину, а якщо так, то яка участь (роль) кожного учасника злочину, виявити характерні риси злочинної діяльності, дозволяють виявити й використати максимальну кількість доказової інформації про певний елемент предмету доказування [4; 3].

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про судову експертизу» «судова експертиза – це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини